

ליטול עצה מהנכדים שעדיין לא נולדו

הסכם אברהם

השבוע נחתם בווינגטון "הסכם אברהם", הסכם שלום בין איחוד האמירויות הערביות ובחריין ובין ישראל, ההסכם נקרא על שמו של אברהם אבינו היות שהוא אביהם של שני העמים.

עד היום, כל הסכם שלום בין ישראל למדינות ערב היה תמורת שטחים. בהסכם השלום עם מצרים ישראל החזירה את סיני, בהסכם השלום עם ירדן ישראל החזירה שטחים וכו'. זוהי הפעם הראשונה שהסכם בין מדינה ערבית לישראל הוא לא "שטחים תמורת שלום" אלא "שלום תמורת שלום".

מה שעוד יותר מרענן שזוהי הפעם הראשונה שנחתם הסכם שלום בלי להתייחס ל"בעיה הפלסטינית". עד היום טענו שעד שלא יפתרו את הבעיה הפלסטינית לא ישכון שלום במזרח התיכון, והפתרון, טענו אותם אנשי שלום, הוא "שני מדינות לשני עמים".

הרעיון הזה של "שני מדינות לשני עמים" לא נולד ב-1967 אחרי שישראל כבשה את יהודה ושומרון, ולא אחרי מלחמת השחרור בשנת 1948. ה'פתרון' הזה אתנו כבר מ-1937. בשנת 1936 פרץ בארץ ישראל "המרד הערבי הגדול", אלו היו פעולות טרור נגד יהודים שהלכו והתרבו בארץ ישראל. באותם ימים הבריטים שלטו על ארץ ישראל ולכן הערבים כיוונו את כעסם גם למוסדות המנדט הבריטי. בנוסף לכך, הם ערכו הפגנות ושבתות. הכול כדי להכריח את הממשל הבריטי לעצור את העלייה היהודית לארץ ישראל.

בתגובה למרד הממשלה הבריטית הקימה ועדה מיוחדת במטרה לחקור

את הסיבות למרד ולנסות למצוא פתרון לסכסוך בין יהודים לערבים. יושב ראש הוועדה היה הלורד ויליאם פיל, ולכן הוועדה נקראה על שמו "ועדת פיל". אותה ועדה שהגיעה לארץ ישראל ניסתה לרדת לשורש האיבה בין הערבים והיהודים. הם לא היו מעוניינים לדעת מי אחראי לטרור של היום או אתמול. הם רצו לפתור את הבעיה בדרך יסודית ולכן הם הזמינו עדים משני הצדדים, יהודים וערבים.

לאחרי שהם קיימו כשמונים ישיבות ושמעו עדויות של מאה ועשרים עדים, הם הגיעו למסקנה "שסכסוך שאין להתגבר עליו פרץ בין שתי עדות לאומיות בגבולותיה של ארץ קטנה² ואין כל יסוד משותף ביניהם, העדה הערבית היא אסיאתית באופיה, העדה היהודית רובה ככולה אירופית שונות הן זו מזו בדתן ובלשונן, דרכי מחשבתן ואורח חייהן רחוקים אלה מאלה".

ולכן הוועדה הגיעה למסקנה שצריך לחלק את ארץ ישראל המערבית לשתי מדינות. 85 אחוזים מארץ ישראל המערבית תינתן לערבים ומה שנשאר יהיה של היהודים. את ירושלים הבריטים שמרו לעצמם.

באותם ימים בתוך הנהגה היהודית בארץ ישראל פרץ וויכוח גדול³ האם לקבל את ההצעה הבריטית לחלוקת ארץ ישראל או להתנגד לה. בן גוריון סבר שצריך לקבל את ההצעה, הנה מציעים ישות מדינית, אפשר להתחיל עם משהו, ומשם זה יתפתח למשהו גדול יותר.

אבל היו כאלו משורות ההנהגה שהתנגדו בחריפות לפתרון של שתי מדינות לשני עמים. אחד המנהיגים שהתנגד נחרצות לרעיון החלוקה היה מי שנקרא ברבות הימים "האדמו"ר מעין חרוד" יצחק טבנקין. זהו שם שהיום אף אחד לא מכיר אבל בזמנו הוא היה מאבות התנועה הקיבוצית ואלפים הלכו בעקבותיו. טבנקין היה יהודי מרוסיה צאצא של משפחת חסידי חב"ד והייתה לו נשמה חסידית.

יועץ קדום

טבנקין טען שאסור להסכים לחלוקת הארץ, ואין מה למהר לקבל ישות מדינית. הוא היה סבור שמוטב ליישב את ארץ ישראל ברבבות יהודים ואז כשיהיו לנו חיילים בשטח בכל מקום בארץ בסופו של דבר תקום מדינה. לפני החלוקה, הוא טען, אפשר להתיישב בכל מקום בארץ, ואם מקבלים את החלוקה אי-אפשר יותר להתיישב בחבלי ארץ ישראל שיהיו תחת אותה ישות ערבית. (למזלנו היו אלו הערבים שלא קיבלו את הצעת החלוקה "ובזכותם" ישראל היום היא מדינה הרבה יותר גדולה.)

באחד מהוויכוחים, יצחק טבנקין אמר לבן גוריון שהוא צריך להתייעץ בנושא לפני שהוא יחליט. כשהוא חזר למחרת הוא אמר לבן גוריון שלא יסכים לחלוקת הארץ. כשבן גוריון שאל אותו עם מי הוא התייעץ טבנקין ענה "התייעצתי עם הסבא שלי שכבר נפטר, ועם הנכד שלי שעוד לא נולד"¹

רחל מבכה על בניה

היום קראנו בהפטרה מספר ירמיהו. הנביא ירמיהו חי ומנבא בדור של חורבן בית ראשון. באותה נבואה הוא מנחם את הגולים מארץ ישראל שיום יבוא והקב"ה יקבץ אותם מארבע כנפות הארץ. ואז מגיעה נבואה מיוחדת במינה: "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם". מה פתאום רחל? איך רחל שחיה אלף שנה לפני ירמיהו פתאום מופיעה בנבואה של ירמיהו. והנביא ממשיך: "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך² ושבו מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך³ ושבו בנים לגבולם". (ירמיהו פרק לא).

את ההסבר לכך אנו מוצאים ברש"י בחומש בראשית. רש"י אומר "שכשיגלה אותם נבוזרדאן והיו עוברים דרך שם יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת רחמים" (ויחי מח, ז).

כשעם ישראל הוגלה לבבל הם עצרו בדרכם ליד קברה של רחל אמנו

ובקשו ממנה שתתפלל עבורם לקב"ה שיחזיר אותם לארצם. ירמיהו מספר בנבואה הזאת מה קורה בעולם הנשמות: "רחל מבכה על בניה מאנה להינחם", והקב"ה שלא יכל לשאת את בכייה של רחל, מבקש ממנה "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה", מדוע? "כי יש שכר לפעולתך" ויש תקווה לאחריתך ושבנו בנים לגבולם". ההבטחה הזאת היא זו שנתנה לעם ישראל כוח במשך אלפיים וחמש מאות שנים לסבול את צער הגלות ולחלום שיום יבוא והם יחזרו לארץ ישראל.

התייעצות בין דורית

בשנת 1903 הבריטים הציעו להרצל את "תוכנית אוגנדה". זו הייתה הצעה להקים התיישבות יהודית באוגנדה. הרצל נטה לקבל אותה, אבל אז קמה התנגדות חריפה נגד הרעיון. אחד מאלו שארגן את הצעירים נגד ההצעה הזאת היה יצחק טבנקין. מה שנתן להם את הכוח להתנגד להצעת אוגנדה הייתה אותה הבטחה שניתנה לרחל אלף שנה אחרי שנפטרה. מה שקרה כאן זה שהדורות הקודמים התערבו עבור דור החורבן והבטיחו את העתיד. זאת אומרת, רחל שחיה אלף שנים לפני גלות בבל הבטיחה שאלפי שנים אחרי גלות בבל יתקיים "ושבו בנים לגבולם".

הנבואה הזאת מראה לנו את הקשר בין הדורות. שאמא שכבר נמצאת בעולם האמת אלף שנים אכפת לה מה קורה לילדים שלה, ויתרה מזו היא דואגת להבטיח לאותם דורות שעדיין לא נולדו שבסופו של דבר הם יחזרו לארצם.

מה שאנחנו יכולים לקחת מהסיפור הזה, זה אם בכל פעם שאנו נעמוד בפני החלטה חשובה בחיים נתייעץ עם ההורים והסבים שלנו שכבר לא חיים, ומה שיותר חשוב נתייעץ עם הדורות הבאים שעדיין לא נולדו, אנו יכולים להיות סמוכים ובטוחים שנעשה את ההחלטות הנכונות.